

MARIJAMPOLĖS VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS

**VAIKŲ INDIVIDUALIŲ GEBĖJIMŲ ATPAŽINIMO,
UGDYMO IR SKATINIMO GALIMYBĖS
IKIMOKYKLINĖJE ĮSTAIGOJE**

Kokybinis tyrimas

Darbo grupė:
Diana Gurevičienė, Audronė Putauskienė,
Aušra Galinskienė, Auksė Lukšytė-Žvinakevičienė,
Giedrė Karčiauskienė, Jolita Tubelevičienė

2025-2026 m.m., Marijampolė

Tyrimo tikslas – atskleisti vaikų individualių gebėjimų atpažinimo, ugdymo, skatinimo galimybes ikimokyklinėje įstaigoje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aptarti „gabaus vaiko“ sąvoką, elgesio bruožus bei požymius.
2. Atskleisti pedagogo kompetencijas, individualizavimo ir diferencijavimo svarbą darbui su individualių gebėjimų vaikais.
3. Išanalizuoti efektyvių metodų taikymo galimybes darželyje, siekiant vaikų individualių gebėjimų atpažinimo, ugdymo bei skatinimo.
4. Aptarti skatinančios aplinkos bei ugdymo sistemos tobulinimą darželyje, ugdant vaikų individualius gebėjimus.

Tyrimo objektas – vaikų individualių gebėjimų atpažinimo, ugdymo ir skatinimo galimybės

Tyrimo metodai:

1. Focus grupės diskusija
2. Content analizė

Tyrimo dalyviai: 4 administracijos atstovai, 6 skyrių vedėjai, 10 mokytojų.

TYRIMO METODIKA

Vykdomame kokybiniame tyrime dalyvavo 20 pedagogių. Tyrimo dalyviai buvo atrinkti ir deleguoti atsižvelgiant į tai, jog yra buvę ar esantys mokytojai ir savo darbe susidūrę su gabių vaikų atpažinimu, ugdymu ir skatinimu. Pagal laiko, dalyvių grafikų suderinamumą diskusija vyko dviem etapais: 2025 m lapkričio 26 d. 13.15 val Marijampolės vaikų lopšelio-darželio „Rasos“ skyriuje su vienais respondentais bei gruodžio 3 d. 13.15 val „Rūtos“ skyriuje su kitais respondentais. Diskusija vyko pagal darbo grupės parengtą klausimyną. Klausimynui suformuluoti 16 klausimų. Klausimai sugrupuoti į tris blokus:

- 1 bloką sudaro 6 klausimai, kurie skirti gabių vaikų atpažinimui
- 2 bloką sudaro 5 klausimai, kurie skirti gabių vaikų ugdymui
- 3 bloką sudaro 5 klausimai, kurie skirti vaiko gebėjimų skatinimui

Vykdamas tyrimą buvo laikomasi etikos reikalavimų, užtikrinamas tyrimo dalyvių pateikiamų duomenų konfidencialumas.

TYRIMO REZULTATAI

1 lentelė. Apibūdinimas, kas yra „gabus vaikas“darželyje

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Gabaus vaiko apibūdinimas	Aukštesni gebėjimai ir išskirtinumas	17: „Individualiais gebėjimais pasižymintis ir išsiskiriantis iš kitų.“ 5: „Geba daugiau.“ 2: „Aukštesni gebėjimai yra pastebimi.“ 1: „Aukštesni gebėjimų lygiai pastebimi.“ 14: „Nuo ankstyvo amžiaus pradeda kalbėti, anksti skaityti.“ 10: „Jei sekasi, tai viskas.“ 13: „Gabus vaikas gali būti ne vienoje srityje.“
	Kognityvinis aktyvumas ir poreikis sudėtingesnėms veikloms	8: „Užduoda daugiau klausimų, ...domisi daugiau, greičiau užduotis padaro.“ 1: „Smalsus, aktyvus veiklose. Kartais nuobodžiaujantis.“ 13: „... reikia paruošti daugiau negu kitiems, kad jam būtų įdomiau“ 14: „Reikalauja daug daugiau užduotėlių.“
	Kūrybiškumas ir originalumas	14: „Išsiskiria loginiu mąstymu, kūrybiškumu.“ 11: „...renkasi nestandartinius sprendimo būdus ir saviraiškos priemones“ 16: „Tiek meninėse, tiek kitose veiklose atsiskleidžia kaip stipresnis vaikas.“
	Socialinės savybės, elgesio ypatumai	12: „Lyderiaujantis kažkurioje srityje.“ 14: „Buvo mentorium, pati kitus vaikus mokino.“ 17: „Ieško bendraminčių grupėje, neradęs daug bendrauja su suaugusiu. Tampa kaip lygiavertis partneris ir padėjėjas.“ 10: „Dažniausiai labai judrūs.“
Talento vaiko apibūdinimas	Įgimtas potencialas	20: „Talentingas vaikas tai prigimtis...“ 2: „Gimstama jau talentu...“ 4: „Ateina vaikas į pasaulį... jau yra įgimta“. 9: „...talentingas gimsta tam“.
	Specifinė raiška	18: „Talentingas vienoj srity, ne visose...“ 10: „Talentas būna vienoj daugiau srity...“ 1: „...talentą tu turi vienam dalykui...“ 2: „...meniniai, sportiniai gebėjimai“. 20: „...talentas gali būti įvairus, susijęs su logika“.
	Aplinkos ir ugdymo sąlygų svarba	20: „Turi būti sudarytos sąlygos plėtoti. ...talentui reikia tam tikros aplinkos ir žmonių, kurie padėtų plėtoti“. 10: „... atskleidi ir tobulini“.
	Pastangų ir veiklos reikšmė	14: „Talentui tobulinti reikia įdėti darbo“ 1: „Sėkmingai dirba...“ 9: „... pasiekia darbu“.
	Laisvės svarba atsiskleidimui	17: „Talentingas tai, kai suteiki laisvę“

2 lentelė. Elgesio bruožai ir požymiai, padedantys atpažinti gabius vaikus

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kognityviniai bruožai ir mokymosi stilius	Smalsumas ir informacijos paieška	1: „Smalsus... užduodantis klausimus, ir šalutinius klausimus...nori kažką sužinoti daugiau“. 14: „Pastoviai kažko klausia, pastoviai jam kažkas įdomu“. 18: „Klausinėja daug“ 20: „Smalsus“
	Darbo tempas ir papildomos veiklos poreikis	1: „Skubantis, norintis greičiau atlikti tą užduotį, visada prašantis papildomos kažkokios medžiagos“. 10: „Nuolat turėjimas ką veikti. Pas jį nebūna, kad jis nuobodžiauja ir nieko neveikia“
	Kūrybiškumas ir originalumas	1: „Siūlyti savo idėjas“ 13: „Darbai būna kitokie, savotiški, išsiskiria kažkuo tai, daro kitaip, negu visi kiti“.
Socioemocinis jautrumas ir asmenybės savybės	Emocinis jautrumas ir pažeidžiamumas	7: „Jautrus pernelyg...jeigu jį kažkas pertraukia, tai jis susierzina, susinervina“ 12: „Emociškai pažeidžiamesni, būdingi nuotaikos svyravimai, nesėkmes jautriai išgyvena“ 14: Jautrūs tampa kartais, kai mažai pastebimi...tampa kartais pikti“
	Perfekcionizmas	20: „Šie vaikai yra perfekcionistai. Jiems reikia ištikrųjų viską padaryti gerai, atlikti puikiai“
Psichomotorinis aktyvumas ir elgesio ypatumai	Energingumas	1: „Aktyvus kiekvienoje veikloje“ 4: „Dažnai judrus ir nenusėdintis vietoje“ 14: „Nenustygsta vietoje“ 18: „Impulsyvūs, juos net reikia kartais stabdyti“
	Lyderystė ir socialinės situacijos	7: „Norintis būti lyderiu“. 1: „Norintis padėti ir mokytojai...kartais trukdantis kitai vaikų grupei, kurie negeba atlikti tos užduotėlės.“

3 lentelė. Vaiko raidos įtaka gabių vaikų atpažinime

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Netolygi gabių vaikų raida	Netolygus skirtingų gebėjimų sričių išsivystymas	7: „Ta raida ne visose srityse vienodai lenkia kitus bendraamžius.“ 1: „Vaikas gabus kažkuriai tai sričiai, bet ne visuomet jis turi atitikti visas sritis aukščiausiu lygiu. Gali būti labai gabūs užsienio kalboms, bet meninė sritis stringa.“
	Aukšti akademiniai gebėjimai, bet silpnėsi praktiniai, kasdieniai įgūdžiai	14: „Kartais akademiniai gali būti labai aukšti, bet socialiniai pagal tą raidą gali net batų neužsirišti.“ 1: „Matematinis loginis mąstymas išvystytas, bet neturim socialinių įgūdžių.“

Gabumas ir specialieji ugdymosi poreikiai	Gabumas kartu su raidos sutrikimais	3: „Būna atvejų, kai vaikas gabus kažkuriai sričiai, bet turi specialiųjų poreikių. Autistiški vaikai kartais turi tokių gebėjimų.“ 17: „Specialiųjų poreikių vaikai turi tam tikrų ypatingų gabumų.“ 8: „Raidos sutrikimų gali turėti, gali ir neturėti.“
	Specifinių funkcijų silpnumas	9: „Dažnai būna smulkioji motorika silpnesnė, nors būna žingeidūs ir turi daug teorinių žinių.“
Socialinės ir emocinės raidos ypatumai	Emocinis jautrumas	9: „Jų emocinė būseną dažnai neatitinka kitų tokio amžiaus vaikų. ...emociškai jautrūs šitie vaikai.“
	Padidėjęs poreikis įvertinimui ir dėmesiui	1: „Jiems visada reikia pritarimo ir paskatinimo. Dažnai klausia: ar gerai padariau? Dažniausiai jie nori būti pastebėti.“
Raidos įtaka gabumų atpažinimui ir sklaidai	Raida gali apsunkinti gabumų atsiskleidimą	10: Raida gali pristabdyti skleisti vaikų gabumams.“ 17: „Ta raida, kuri būna atsilikusi, bet jo gabumai kai kuriose srityse ryškesni nei bendraamžių.“
	Raidos įtaka nėra vienareikšmė	20: „Iš dalies taip, bet ne visada.“ 10: „Ir taip, ir ne, manau.“
Aplinkos ir šeimos veiksmų reikšmė	Ugdymo ir aplinkos resursų įtaka	20: „Tai priklauso nuo daugelio kitų veiksnių, kurie gali būti aplinkoje – įvairūs resursai.“
	Šeimos vaidmuo gabumų plėtojime	20: „Didelė dalis priklauso nuo šeimos, nuo tėvų. Tėvai prisideda prie jo augimo ir ūgties.“

4 lentelė. Pavyzdžiai iš praktikos, kai vaikas išsiskyrė savo gabumais iš bendraamžių

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kognityviniai gebėjimai	Greitas užduočių atlikimas	1: „Gabus vaikas užduotį atlieka pirmas ir pradeda nuobodžiauti...“
	Ankstyvas skaitymas	6: „Skaitantis trimetis, kai kiti dar dirba pagal paveikslėlius.“ 18: „Nuo 3 metų jau skaitė, priešmokyklinėje skaitė enciklopedijas ir viskuo domėjosi.“
	Aukšti matematiniai gebėjimai	16: „Penkerių metų skaičiuoja didelius skaičius.“
	Platus žinių bagažas	12: „Ką paklausi, atsako, kad tai perskaitė enciklopedijoje.“
	Išskirtinė atmintis	10: „Gali mintinai atpasakoti ar suvaidinti visą knygą žodis į žodį.“
Aukštesnio lygmens mąstymas	Sudėtingi klausimai	7: „Užduoda klausimus, į kuriuos pedagogui reikia gerai pagalvoti prieš atsakant.“

Socialiniai ypatumai	Bendravimas su suaugusiais	3: „Labiau nori diskutuoti ir bendrauti su suaugusiais nei su bendraamžiais.“
	Lyderystė ir iniciatyva	14: „Patys inicijuoja įvairias veiklas...jie siūlo ir kitiems vaikams.,, 20: „...jis kaip lyderis sudėlioja tam tikrus netgi kvietimus į vieną ar kitą vaidmenį....tos idėjos tolimesniam planui ir kažkokios idėjos įgyvendinimui.“
	Netolygi raida	4: „Gebėjimai aukšti, tačiau trūksta savarankiškumo kasdienėse veiklose.“
Mokymosi ypatumai	Nuobodulys dėl per lengvų užduočių	18: „Atlikęs užduotis greitai, neturi ką veikti su visa grupe.“
	Savarankiškas darbas	9: „Konstruoja vienas, turi savo idėją ir nenori, kad kiti trukdytų.“
Meniniai gebėjimai	Muzikiniai gebėjimai	10: „Išskirtinė klausia ir aukšti muzikiniai gebėjimai.“
	Ankstyva meninė raiška	1: „Trejų metų moka mintinai giedoti Lietuvos himną.“
Pasiekimai	Aukšti rezultatai	13: „Per pusę metų pasiekė pirmą vietą Lietuvoje šaškių varžybose.“
Gabumo atpažinimo iššūkiai	Skirtingas vertinimas	1: „Kartais tėvai perversina vaiko gebėjimus, todėl pedagogams tenka pagrįsti arba paneigti jų nuomonę.“

5 lentelė. Naudojami gabių vaikų atpažinimo metodai, būdai, priemonės

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Metodai, būdai, priemonės naudojami atpažįstant gabius vaikus	Stebėjimas	1: „Stebėjimas ir individuali pažanga“. 2: „Mokytojos turi fiksuoti tokius vaikus“. 7: „...mokytoja stebi, vertina“. 9: „Individuali pažanga atspindėtų...“. 17: „Esu pasidariusi lašelį paveikslėlį ir žymiu, jei kažką pastebiu ir priklijuoju“.
	Pokalbiai	17: „Pats siūlo, pats papildo ir draugus įtraukia“. 18: „Pokalbių metu, kai vyksta ryto ratas...jų kitokie sakiniai, mintys kitokios“.
	Tyrinėjimai, eksperimentai	14: „STEAM veiklos, tyrinėjimas, eksperimentai, žaidimai – vaikai pagal savo gabumus parodo ką gali“. 10: „Kuriant kontekstus gabus vaikas pats pasiūlo daug idėjų“ 13: „Kontekstai – skirtingų jų ir kuo daugiau keisti“. 20: „Per kontekstų kūrimą vaikas gali patirtį parodyti“.

Kūrybinės veiklos	10: „Kūrybinėse veiklose, žaidimuose, saviraiškoje“. 13: „Saviraiška. Jeigu vaidiname pasakas, gabus vaikas išsiskiria, kitaip save išreiškia“. 20: „Per muziką, dailę, šokį, naratyviniuose žaidimuose, pasakojimuose ir įvairiose saviraiškose“.
Technologijų taikymas	17: „Labai sekėsi su interaktyviom priemonėm tobulinti vaiko gabumus...“ 20: „Įvairios programėlės, fotografuojant“
Bendradarbiavimas su tėvais	17: „Tą informaciją naudoji dvišaliuose pokalbiuose ir susirinkimuose“. 20: „Pasiekimų ir pažangos vertinimas – tai dvišaliai, trišaliai pokalbiai“.

6 lentelė. Sunkumai atpažįstant gabius vaikus

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Iškylantys sunkumai atpažįstant gabius vaikus	Vaiko raidos ypatumai	7: „...raida ne visose srityse vienoda“. 9: „Žinios aukšto lygio, bet emocinė branda silpna“. 10: „Ar tas vaikas nori lyderiauti, ar tikrai jis gabus, ar nori tik dėmesio“. 11: „Judrūs ypatingi vaikai, talentingesni, užgožia tuos tylenius ir ramesnius...jiems reikia ramesnės aplinkos, kad atsivertų“. 13: „Užgožia kitus, nori būti pirmas, savo žinias parodyti ir išreikšti“. 18: „Yra įvairių gebėjimų vaikų grupėje. ...nebūtinai gabus vaikas bus judrus, jis gali būti net ir visai užsidaręs“.
	Dėmesio paskirstymas grupėje	1: „Dėmesį turi paskirstyti kiekvienam vaikui grupėje“. 5: „...mažiausiai dėmesio skiriama...dažniausiai likę nuošaly...dirba daugiau savarankiškai“. 12: „Sudaryti sąlygas tuos gabumus plėtoti, kada didelės grupės ir daug vaikų“. 14: „Dėmesio reikalauja daug, o vaikų taip pat daug“.
	Papildomų užduočių planavimas, kūrimas	1: „...papildomų užduočių davimas ir sugalvojimas, kas jam patiks ir tiks“.
	Stebėjimas ir vertinimas	4: „Stebėjimų svarbiausias dalykas - rezultatas ir rezultatų fiksavimas, kad galėtum kuo remtis“.
	Pedagogų mokymasis ir tobulėjimas	8: „Kompetencijos, žinių trūkumas, jei susiduria su sunkumu, tai kažko nežino“. 20: „Tai ir džiaugsmas, ne vien sunkumas, kad mokytojai reikia augti ir augti kartu su vaiku...sužinoti apie gabius vaikus, skaityti, domėtis, lankyti seminarus“.

Bendradarbiavimas su tėvais	<p>1: „Bendrystė su tėvais labai svarbu, tik kad neviršytų tėvų lūkesčių“.</p> <p>3: „Kartais ir tėvai pasako: mano vaikas gabus. Ypač šiuolaikinai tėvai, jie pastebi, seka, mato. Reikėtų kalbėti su tėvais, nes ir tėvų turėtų būti rūpestis, kaip tą pastebėtą gebėjimą lavinti“.</p> <p>8: „Kai mokytoja pasako apie vaiko gebėjimus, tai mane išgązdina...“.</p> <p>20: „Kai pasako mokytojas tėvams, kad jūsų vaikas gabus, tėvams kyla neuztikrintumas ir jie galvoja, tai ką dabar daryti? Jie turi tą nepasitikėjimo jausmą“.</p>
-----------------------------	---

7 lentelė. Gabių vaikų ugdymo organizavimo savo skyriuje išvalgos

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Vaiko pažinimas ir kitų asmenų įtraukimas	Stebėjimas	4: „Reikia vaikus gerai pažinti...vaiką matyti veiklose, laisvalaikiu, saviraiškoje“.
	Komandinis darbas	6: „Specialistų komanda. Kreipiamės pastebėję tokį vaiką.tas gilesnis pažinimas priklauso ir nuo specialistų kompetencijos, jų įsitraukimo“.
	Komunikacija su šeima	4: „Tas pažinimas yra daug sužinoma bendradarbiaujant su tėvais“.
	Neformalus ugdymas	7: „Nukreipiamas tas vaikas, pasiūloma būreliai lankyti įstaigoje ar už jos ribų“.
Užduočių pritaikymas	Diferencijavimas ir individualizavimas	8: „...ugdymo procesą diferencijuoti ir individualizuoti“.
	Saviraiškos galimybės	12: „...per individualią..., diferencijuojame užduotis“.
Asmeninis tobulėjimas	Pedagogo saviugda per vaiko poreikius	14: „Tik individualizavimas“.
		13: „Dalyvaujame įvairiose parodose, vaidinimuose..., jeigu muzikoje - dainuoja priekyje, kad save išreikštų“
		17: „Trijų metų mergaitei labai paprasta išmokti 4-5 stulpelių eilėrašį. Ji mėgaujasi deklamuodama. Ta mergaitė tokia artistiška, muzikali“
		17: „Tas gabus, muzikalus vaikas mane ir paskatino tobulėti“

Vadovavimas ir sklaida	Strateginis požiūris	1: „...labai norėčiau tokius vaikus žinoti... Sklaida labai svarbi...“
------------------------	----------------------	--

8 lentelė. Ugdymo veiklos, metodai, labiausiai padedantys gabiems vaikams atsiskleisti

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Ugdymo veiklos, metodai, labiausiai padedantys gabiems vaikams atsiskleisti	Kontekstinis ugdymas, tyrinėjimas, patyriminės veiklos	6: „ <i>Problemų sprendimas, rizikų matymas</i> “ 3: „ <i>Patyriminės veiklos, tyrinėjimai, šitie visi dalykai, kur vaikas pats kažką ieško, pats sprendžia problemas.</i> “ 1: „ <i>Ta veikla, kuri atliepia jo pačio norą pažinti, tyrinėti ir atrasti atsakymą...vaikas gali mokytojui pasiūlyti tą kontekstą išplėtoti kitai veiklai ar net kitai dienai</i> “ 20: „ <i>Programa labai aiškiai nukreipia į daug kontekstų...svarbu mokytojui sukurti kontekstinio ugdymo aplinką. Muziejai, kino filmų edukacijų stebėjimas, įvairios išvykos, ekskursijos, verslumo ugdymas... Miško tyrinėjimas, kuriame tiek daug paslapčių, tai turi labai daug vaikų patirčiai atsiskleisti.</i> “ 14: „ <i>Ugdymas netradicinėje aplinkoje, prie ko gauna gyvai prisiliesti per patirtį.</i> “ 4: „ <i>Kontekstas iš karto parodo vaiką, kuriam įdomu... gabus vaikas iš karto sugalvoja kitokį sprendimą.</i> “
	Žaidybinės veiklos	12: „ <i>Sportinės veiklos, STEAM veiklos, žaidimai.</i> “ 18: „ <i>Dažniausiai tai per žaidimus pastebima, kai vaikai žaidžia. Tie jie išsiskiria žaidimų metu.</i> “ 10: „ <i>Būtent laisvas žaidimas, ne mokytoja inicijuotas</i> “
	Kūrybiškumas	2: „ <i>Vaikas pats yra kūrėjas</i> “ 1: „ <i>Leisti vaikui atsiskleisti – atnaujintos ikimokyklinio ugdymo programos leidžia pačiam veikti toje veikloje.</i> “
	Darbas grupėse ir mentorystė	5: „ <i>Duodi veikti, sprendžia tas problemas grupelėm.</i> “ 8: „ <i>Vaiką reikėtų paskirti kaip mentorių, kad padėtų kitam vaikui.</i> “ 6: „ <i>Apie mentorystę norėjau pasakyti, kad jis nebūtų vienas, o galėtų savo idėjas pasiūlyti bendraamžiams.</i> “
	Mokytojo ir vaiko bendradarbiavimas	20: „ <i>Dialogas mokytojo ir vaiko, bendras darbas: pastebėti, inicijuoti ir sudaryti sąlygas....Mokytojas planuoja kartu su vaikų ir renka idėjas. Čia išryškėja gabių vaikų momentai...</i> “ 3: „ <i>Svarbu, kad vaikas jaustų palaikymą, pastebėjimą, mokytojas atkreiptų dėmesį: ką tu čia sukūrei, ką pamatei, ką padarei...būtų kelios erdvės, kur vaikas galėtų sau įdomioje veikloje atsiskleisti.</i> “

		<i>1: „...vaikas norės su mokytoja padiskutuoti, prisiminti, ką vakar darė, kaip darė ir sukurti jam vėl kažką naujo...“.</i>
	Technologijų taikymas	<i>1: „Dabar lengviau, gali pasitelkti išmanųjį ekraną, technologijos greitėja su tais vaikais...Jis viską dažniausiai mokės padaryti interaktyvioje lentoje“</i>

9 lentelė. Darbo derinimas su gabiais ir mažiau motyvuotais ar sunkiau besimokančiais mokiniais

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Mokytojo asmenybės ir motyvacijos palaikymas skirtingų gebėjimų mokiniams	Vidinė motyvacija	<i>1: „vidinė mokytojo motyvacija yra labai svarbi – ar tu nori plaukti pasroviui, ar nori savo vaiką iškelti ir pastebėti jo individualų pasiekimą.“</i> <i>17: „Pirmiausia turi būti mokytojas, kuris turi raginti tuos vaikus.“</i> <i>8: „...su vaikais – juos uždega, skatina.“</i> <i>1: „Nuo mokytojo.“</i> <i>20: „Mokytojas turi turėti gebėjimų.“</i> <i>10: „Kad neparastų motyvacijos, mokytojos vaidmuo – motyvuoti.“</i> <i>20: „Dega, motyvuotas, nori daryti, vaikai seka pavyzdžiu.“</i>
	Išorinės paskatos	<i>20: „Motyvuotas mokytojas yra labai kūrybiškas, nes jis pats iniciatyvus. Kūrybiškam mokytojui lengviau pavyksta motyvuoti, todėl, kad jis pats motyvuotas.“</i> <i>12: „Jis tuo gyvena.“</i>

10 lentelė. Veiklų individualizavimo ir diferenciacijos reikšmė kasdienėje veikloje ugdant gabius vaikus

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Veiklų individualizavimo ir diferenciacijos reikšmė kasdieninėje veikloje	Ilgalaikis ugdymo planavimas	<i>17: „Mokytojas turi išmanyti programą, žinoti savo dienos uždavinį, kad diferencijuodamas būtų suplanavęs į priekį“.</i> <i>8: „Matyti į priekį, planuoti uždavinį, ką galėtų diferencijuoti, individualizuoti“.</i> <i>20: „Žinoti pasiekimų aprašą, pažinti vaiką“</i>
	Kūrybiškumas ugdymo procese	<i>8: „Kūrybiškai mokėtų žaisti.“</i> <i>9: „Mokėtų kūrybiškai žaisti su vaikais.“</i>
	Motyvacijos palaikymas	<i>17: „Ką galėčiau pasiūlyti, kad ta motyvacija neprapultų.“</i> <i>8: „Ką būtų galima pasiūlyti gabiam vaikui, kad motyvacija neprapultų.“</i>

11 lentelė. Pedagogų kompetencijos

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Asmeninės ir vertybinės kompetencijos	Kūrybiškumas ir lankstumas	4: „Kūrybiškumas, imlumumas, empatija, smalsumas. Lankstumo reikia“ 6: „Kūrybiškumas, kritinis mąstymas... Improvizuoti.“ 20: „Kūrybiškumas ir kitos meninės raiškos formos (šokti, dainuoti, piešti).“
	Empatija ir santykis su vaiku	1: „Empatiškas. Žingeidumas. Reaguoti į vaiką, jo poreikius“ 6: „Dirbant su vaiku nusileisti iki vaiko lygmens.“ 20: „Pašaukimas būti mokytoju, pasitikėjimas savimi.“
	Nuolatinis mokymasis	12: „Asmeninis tobulėjimas.“ 17: „Savišvieta.“ 14: „Savišvieta.“ 1: „Mokymasis. Dar reikia seminarų.“ 20: „Dar daugiau mokymų, ugdyti kompetencijas.“
	Programos išmanymas ir pritaikymas	1: „Visos tikslinės kompetencijos, išmanyti programą. Gebėti pritaikyti programą, kontekstus.“ 20: „Pati programa ir inovatyvių priemonių taikymas turi didelę reikšmę. Gebėjimas bendradarbiauti svarbus“ 10: „Bendradarbiavimas.“
	Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	20: „Darbas su tėvais, švietimo pagalbos specialistais. Svarbus tarpinstitucinis bendradarbiavimas... Bendradarbiaujame su LISPA, su kūrybos centru, su dailės mokykla.“

12 lentelė. Bendradarbiavimas su vaiko tėvais

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendradarbiavimas su vaiko tėvais	Gabaus vaiko požymių aptarimas	14: „Informuoti tėvus, kad vaikas gabus ir kalbėti su tėvais.“ 17: „Per dvišalius pokalbius informuoji ar pasidalini su tėvais kokia nuomonė tuo klausimu.“ 20: „Pokalbis su tėvais – ar toks elgesys būna namuose ir darželyje.“ 6: „Kai kalbiesi su tėvais, jie jau būna kažką apčiuopę.“
	Bendradarbiavimo svarba	1: „Svarbu bendrystė su tėvais.“ 17: „Tėvai vaiką veda, moko, turi individualias pamokas, toliau bendradarbiauja tuo klausimu.“
	Papildomos veiklos darželyje ir namuose	1: „Sugalvoti papildomas veiklas. Galima duoti užduotį į namus.“
	Neformalus ugdymas	18: „Neformalus ugdymas. Pasiūlom neformalaus ugdymo būrelius ir, galbūt, yra galimybė tobulėti toliau ne tik švietimo įstaigoje.“

13 lentelė. Patarimai tėvams ugdant vaiko gebėjimus

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Tėvų ir pedagogų partnerystė bei sisteminis požiūris ugdant vaiko gabumus	Bendradarbiavimas ir komunikacija	2: „Bendradarbiauti su mokytojais.“ 1: „...Dvišaliai pokalbiai, konsultacijos.“ 10: „Pokalbiai, tik per bendravimą, kur tu pamatai to gabaus vaiko stiprybes.“
	Skatinimas ir emocinis palaikymas	20: „Skatinimas. Reiktų juos pastiprinti, nes turi nepasitikėjimo jausmą, ...skatinti, nes gali būti jautresni“.
	Gabumų atpažinimo sistema ir aiškūs kriterijai	1: „Sudaryti struktūrą, planą, sistemą, atpažinimo priemones“ 5: „Reikia rėmų, kaip atpažintų gabius vaikus“
	Informavimas ir papildomos ugdymo galimybės	20: „Dar labiau tėvus supažindinti su ikimokykline ir priešmokykline ugdymo programa.“ 10: „Nukreipimas į neformalųjį ugdymą. Informuoti, patarti, pasiūlyti užduotis namuose, internetines nuorodas.“

14 lentelė. Kuriama aplinka darželyje skatinanti vaikų gebėjimų plėtojimą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kuriama aplinka darželyje skatinanti vaikų gebėjimų plėtojimą	Fizinių erdvių įveiklinimas ir įvairovė	1: „Visa – visos erdvės, grupės, koridoriai, meninio ugdymo erdvės... Pavėsinės lauke, mokam keisti aplinką, dalintis tarp grupių“ 20: „...koridorių įveiklinimas, sienos... „Aikštelės skirtos patirtiniam ugdymui (smėlis, vanduo ir kt.).““ 8: „Kūno kultūros užsiėmimai koridoriuose...“
	Priemonių balansas: nuo minimalizmo iki inovacijų	9: „...gabiam vaikui užtenka kaladėlių.“ 7: „...galim su kartoninėm dėžėm padaryti labai daug.“ 5: „Nuobodžiavimas gimdo kūrybiškumą.“ 20: „Interaktyvios lentos, planšetės, IT technologijos. ...lygiagrečiai svarbios ir interaktyvios priemonės.“
	Patirtinis ir kūrybinis ugdymas	20: „Kūrybinės laboratorijos, pojūčių kambariai, lego studijos... Dėžės, siūtos lėlės, pirštukinės“ 14: „Galimybė kurti, natūralios medžiagos.“ 9: „...iš minimalios priemonių gausos sukurti, skaičiuoti, skaityti“
	Emocinė psichologinė aplinka	3: „Ne tik fizinė, bet ir emocinė aplinka. ...motyvuota mokytoja.“ 10: „Saugi aplinka.“ 20: „Itraukianti aplinka.“
	Sisteminiai ir motyvaciniai aspektai	14: „...skatinimų sistema.“ 9: „Prie bendros aplinkos gabūs vaikai išlenda.“ 13: „Estetiška ir neperkrauta aplinka.“

15 lentelė. Administracijos vaidmuo gabių vaikų ugdymo procese

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Administracijos lyderystė ir sisteminis palaikymas gabių vaikų ugdyme	Strateginis ir organizacinis vaidmuo	8: „Pagrindinis, svarbiausias.“ 5: „Sukurti rėmus gabių vaikų atpažinimui.“ 20: „Darbas su švietimo pagalbos specialistais siekiant atpažinti gabius vaikus.“ 12: „Finansinis aprūpinimas...“ 9: „Išvykos, edukacijos.“ 18: „Bendradarbiavimas, partnerių paieška, konkursai.“
	Pedagogų motyvavimas ir kompetencijų stiprinimas	3: „Ugdyti mokytojų kompetenciją atpažinti gabius vaikus. ...pradėti nuo mokytojų motyvavimo.“ 1: „Mokytojų motyvacija. Skatinam ir mokytojus...“ 13: „Skatintų pedagogus plėsti ir gilinti kompetencijas.“ 12: „...išgirsti pedagogą, ką jis mato.“
	Bendruomenės telkimas ir patirties sklaida	20: „Organizuoti tėvų diskusijas apie tolimesnį gebėjimų plėtojimą. ...pasiūlyti tėvams pasidalinti savo patirtimi metodiniuose, konferencijose.“ 10: „Mokytojos galėtų pasidalinti savo patirtimi metodiniuose ar per susirinkimus“ 1: „Vaikų skatinimas, pastebėjimas.“ 2: „Padėka.“

16 lentelė. Pokyčiai ir ištekliai labiausiai prisidedantys prie geresnio/ efektyvesnio gabių vaikų atpažinimo, ugdymo, skatinimo bei gabių vaikų ugdymo sistemos tobulinimo darželyje

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sisteminiai pokyčiai ir išteklių stiprinimas gabių vaikų ugdymo tobulinimui darželyje	Žmogiškųjų ir finansinių išteklių stiprinimas	8: „...žmogiškieji, finansiniai ištekliai“ 12: „Mažiau vaikų ir didesnis darbuotojų skaičius.“ 20: „Žmogiškieji ištekliai labai svarbūs, švietimo pagalbos specialistų įsitraukimas...“ 4: „Mokytojų kompetencija.“
	Projektinė veikla ir tyrimais grįstas tobulinimas	20: „Erasmus+ projektai, Atliekami tyrimai“ 5: „Priklauso, kiek tokių vaikų turime“
	Neformalus ugdymas ir papildomos galimybės	18: „Neformalus švietimas, kur galime nukreipti vaikus“; „Neformalus ugdymas užtikrinamas visiems vaikams, įvairesnis ir nemokamas“ 10: „Daug neformalaus ugdymo būrelių, kur eidavo tos srities gabus vaikas, gabių vaikų stovykla“ 1: „Išvykos, edukacinės veiklos, teminės edukacijos.“
	Tarpinstitucinis ir bendruomeninis bendradarbiavimas	20: „Tarpinstitucinis bendradarbiavimas – meno mokykla, verslo įmonės“ 1: „Mugės, bendri renginiai, skatinimai, padėkos, premijos.“

IŠVADOS

1. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad „gabus vaikas“ ikimokyklinėje įstaigoje suprantamas kaip išsiskiriantis pažintiniais, kūrybiniais, socialiniais ir emociniais gebėjimais vaikas, kurio mokymosi tempas, smalsumas ir noras pažinti aplinką yra aukštesni nei bendraamžių. Šie vaikai pasižymi ankstyva raida, kūrybiškumu, savarankiškumu, lyderystės savybėmis ir stipria vidine motyvacija. Tyrimas rodo, jog pastebimas netolygus gebėjimų pasiskirstymas tarp skirtingų sričių – kai kurios sritys išvystytos itin aukštai, o kitos (pvz., socialiniai ar emociniai įgūdžiai) – silpnesnės. Akivaizdu, kad gabių vaikų atpažinimas reikalauja kompleksinio požiūrio į visapusišką vaiko raidą.
2. Tyrimo dalyvių nuomone darbu su individualių gebėjimų vaikais būtinas aukštas profesinis pasirengimas, kūrybiškumas, lankstumas ir nuolatinis tobulėjimas. Gebėjimas individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo turinį – vienas svarbiausių sėkmingo gabių vaikų ugdymo veiksnių. Pedagogų nuomone, svarbu, kad mokytojas gebėtų planuoti ugdymą į priekį, pritaikyti užduotis pagal vaiko poreikius, skatinti saviraišką bei palaikyti motyvaciją, bendradarbiautų su tėvais ir švietimo pagalbos specialistais.
3. Tyrimo rezultatai parodė, kad dažniausiai taikomi stebėjimo, pokalbio, tyrinėjimo, kūrybinių veiklų, žaidimų, mentorystės ir technologijų metodai, kurie leidžia atskleisti ir plėtoti vaikų gebėjimus. Pedagogai akcentavo kontekstinio, patyriminio ir kūrybinio ugdymo veiklas, kurios leidžia vaikams savarankiškai tyrinėti, ieškoti sprendimų ir mokytis per patirtį. Atsižvelgti, kad ugdymo procesas būtų lankstus, įtraukus ir motyvuojantis, o mokytojas – partneris, padedantis vaikui realizuoti savo potencialą.
4. Tyrimo dalyviai pažymėjo, kad gabių vaikų ugdymui itin svarbi įtraukianti, kūrybiška ir psichologiškai saugi aplinka, kurioje vaikas gali laisvai veikti, rinktis veiklas ir inicijuoti idėjas. Aplinkos įveiklinimas (lauko erdvės, kūrybinės laboratorijos, pojūčių kambariai, technologijų erdvės) stiprina vaikų motyvaciją ir suteikia daugiau saviraiškos galimybių. Tyrimas rodo, gabių vaikų ugdymo sistema turėtų būti tobulinama stiprinant žmogiškuosius ir finansinius išteklius, plėtojant projektinę veiklą (pvz., Erasmus+), bendradarbiaujant su kitomis institucijomis bei didinant administracijos palaikymą ir lyderystę. Tai užtikrintų nuoseklų vaikų individualių gebėjimų ugdymo procesą ir jo tęstinumą.

REKOMENDACIJOS

1. Pedagogams:

- Nuolat kelti kvalifikaciją gabių vaikų atpažinimo ir ugdymo srityje, dalyvauti mokymuose, seminaruose, projektinėje veikloje.
- Taikyti individualizuotas ir diferencijuotas ugdymo strategijas, atliepančias vaikų poreikius ir gebėjimų lygį.
- Ugdyti gebėjimą atpažinti netolygią vaikų raidą bei remti ne tik stipriąsias, bet ir silpnesnes sritis.
- Į ugdymo procesą integruoti STEAM, patyriminio, kūrybinio ir kontekstinio ugdymo elementus.
- Akcentuoti ne rezultatą, o patį procesą, džiaugiantis vaiko pastangomis.

2. Tėvams:

- Bendradarbiauti su pedagogais, domėtis vaiko pasiekimais, dalyvauti ugdymo procese.
- Sudaryti sąlygas vaikui toliau plėtoti individualius gebėjimus namuose ir/ar per neformalų ugdymą.
- Vaiką suprasti, palaikyti, padrašinti, skatinti jo smalsumą, vengti per didelių lūkesčių.

3. Administracijai:

- Stiprinti institucinį palaikymą gabių vaikų ugdymo klausimais – numatyti finansinius, žmogiškuosius ir metodinius išteklius.
- Skatinti mokytojų bendradarbiavimą ir patirties sklaidą
- Užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą su kultūros, meno, mokslo, verslo ir švietimo įstaigomis.
- Plėtoti kūrybišką, inovatyvią, vaikų iniciatyvą palaikančią aplinką.
- Įtraukti gabių vaikų ugdymą į įstaigos strateginius planus, siekiant tvarumo ir tęstinumo.